

UNIVERSITATEA
ȘTEFAN CEL MARE
SUCEAVA

ȘCOALA DOCTORALĂ DE
ȘTIINȚE SOCIALE ȘI UMANISTE

TEZĂ DE DOCTORAT

DOMENIUL ECONOMIE

Strategii de dezvoltare durabilă și a mediului antreprenorial prin veriga fondurilor europene

REZUMAT

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC,
Prof.univ.dr. Gabriela PRELIPCEAN

Doctorand,
Irina Geanina LOGHIN (HARJA)

Suceava

2024

UNIVERSITATEA „ȘTEFAN CEL MARE” DIN SUCEAVA
FACULTATEA DE ECONOMIE, ADMINISTRAȚIE ȘI AFACERI
Școala Doctorală - Domeniul Economie

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

**Strategii de dezvoltare durabilă și a mediului antreprenorial prin veriga
fondurilor europene**

Conducător științific,
Prof.univ.dr. Gabriela PRELIPCEAN

Doctorand,
Irina Geanina LOGHIN (HARJA)

Suceava

2024

Cuprinsul rezumatului tezei de doctorat

Cuprinsul tezei de doctorat.....	3
Introducere- importanța temei, obiectivele cercetării, metodologie.....	5
Prezentarea sintetică a capitolelor tezei de doctorat	11
Concluzii finale, contribuții proprii și direcții de cercetare viitoare.....	14
Bibliografie	21

Cuprinsul tezei de doctorat

Lista abrevierilor

Lista figurilor

Lista tabelelor

Introducere – importanța temei, obiective, metodologie

CAPITOLUL I - Strategii și politici europene de creștere și dezvoltare economică

- 1.1. Analize cu privire la strategiile europene de creștere și dezvoltare economică
    - 1.1.1. De la Strategia Lisabona la Strategia Europa 2020
    - 1.1.2. Analize asupra celor două strategii europene: Strategia Lisabona și Strategia Europa 2020
    - 1.1.3. Analize și cercetări privind impactul strategiilor și politicilor europene la nivelul statelor membre
  - 1.2. Bazele teoretice și practice ale fondurilor structurale europene cu rol în creșterea economică și în reducerea disparităților regionale în interiorul Uniunii Europene
    - 1.2.1. Fondurile europene - istoric, obiective, principii, beneficiari
    - 1.2.2. Cadre de distribuire și gestionare a fondurilor structurale și de coeziune la nivelul Uniunii Europene
      - 1.2.2.1. Analize ale bugetului și ale cadrelor financiare multianuale ale Uniunii Europene prin prisma fondurilor structurale și de coeziune
      - 1.2.2.2. Analize financiare comparative asupra perioadelor de programare: 2007-2013 și 2014-2020
  - 1.3. Cercetări teoretice privind integrarea economică
    - 1.3.1. Integrarea europeană: definiții, caracteristici, particularități
    - 1.3.2. Creșterea economică prin prisma integrării europene: teorii economice ale integrării versus teorii economice ale creșterii
    - 1.3.3. Analize și cercetări privind teoriile creșterii și integrării economice în proiectele europene
- Concluzii

CAPITOLUL II - Dezvoltarea durabilă și creșterea economică – analize și cercetări la nivel european

- 2.1. Dezvoltarea durabilă: concept, dimensiuni, obiective și indicatori
  - 2.2. Impactul utilizării fondurilor structurale și de investiții asupra dezvoltării durabile la nivel european
  - 2.3. Politicile și programele de mediu ale Uniunii Europene
  - 2.4. Analize și cercetări asupra modelelor și scenariilor privind dezvoltarea durabilă la nivelul Uniunii Europene
  - 2.5. Teoriile economice și modelele dezvoltării durabile
    - 2.5.1. Teoriile economice ale dezvoltării durabile
    - 2.5.2. Modele privind dezvoltarea durabilă
      - 2.5.2.1. Modele dezvoltate pe baza pilonilor dezvoltării durabile
      - 2.5.2.2. Modele dezvoltate pe conceptul de capital sustenabil
      - 2.5.2.3. Modele econometrice de intrare - ieșire
      - 2.5.2.4. Modelul de echilibru al durabilității pe două niveluri
- Concluzii

CAPITOLUL III - Studii de caz și cercetări aplicative privind dezvoltarea durabilă. Exemple de bune practici

- 3.1. Convergența strategiilor de dezvoltare și creștere economică cu strategia dezvoltării durabile
  - 3.2. Analize asupra strategiilor naționale pentru dezvoltare durabilă. Studii de caz: România, Polonia, Suedia și Bulgaria
  - 3.3. Analize ale indicatorilor specifici de măsurare a celor 17 ODD-uri. Cazul României, Poloniei, Suediei și Bulgariei
  - 3.4. Bune practici și lecții învățate privind Agenda 2030
- Concluzii

CAPITOLUL IV – Dezvoltarea ecosistemului antreprenorial la nivel regional prin veriga fondurilor europene. Cazul Regiunii de Nord-Est

- 4.1. Cadrul administrativ-teritorial al Regiunii de Nord-Est
  - 4.2. Caracteristici și analize socio-economice ale Regiunii de Nord-Est în perioada 2014-2023. Impactul fondurilor structurale și de investiții europene
  - 4.3. Impactul crizelor multiple la nivel regional
  - 4.4. Analize ale mediului antreprenorial din Regiunea de Nord-Est. Studiu de caz privind dezvoltarea antreprenoriatului la nivel regional prin atragerea fondurilor europene
  - 4.5. Direcții de acțiune privind dezvoltarea durabilă a mediului antreprenorial prin atragerea finanțărilor europene
- Concluzii

Concluzii finale, contribuții proprii și direcții de cercetare viitoare

Bibliografie

INTRODUCERE - importanța temei, obiective, metodologie

În contextul european actual, marcat de transformări semnificative ale mediului economic și social, Uniunea Europeană (UE) promovează creșterea economică și dezvoltarea durabilă. Acest deziderat se realizează prin identificarea și implementarea strategiilor, politicilor, metodelor, dar și factorilor care stimulează procesul bazat pe trinomial creștere economică - dezvoltare economică - dezvoltare durabilă. Înțelegerea mecanismelor care contribuie la acest proces la nivel european presupune familiarizarea cu teoriile și practicile referitoare la creșterea economică, integrarea europeană și modelele de dezvoltare durabilă.

În statele recent integrate în UE, este important ca instituțiile implicate în proces să identifice, să coalizeze și să promoveze politici și strategii care sprijină accelerarea absorbției utilizării fondurilor europene în sensul creșterii economice și dezvoltării durabile. Aceste acțiuni sunt orientate înspre reducerea disparităților și a inegalităților în interiorul țărilor și între țările membre ale UE. Fiecare stat va urmări să adopte politicile în conformitate cu obiectivele Uniunii, dar ținând seama și de specificul național, să implementeze modele de dezvoltare durabilă și să elaboreze strategii care să ofere cadrul necesar optimizării absorbției fondurilor UE și accelerarea utilizării acestora. Finanțarea alternativă sub forma fondurilor europene împreună cu capitalul propriu existent reprezintă forțele motrice ale creșterii economice durabile, atât la nivel macro cât și microeconomic.

Importanța temei

Dezvoltarea economică durabilă, în general, și promovarea unui mediu antreprenorial sustenabil, în special, constituie provocări semnificative, transcendent față de simpla perspectivă a absorbției acestor fonduri. Abordarea tematicii în cadrul unei teze de doctorat se dovedește a fi una complexă, dată fiind creșterea interesului de cercetare cu privire la impactul apartenenței la Uniunea Europeană asupra dezvoltării economice și sociale a statelor recent integrate. Pe de o parte, atenția s-a concentrat asupra evidențierii rolului Uniunii Europene în acest proces, în timp ce, pe de altă parte, s-a evidențiat interesul sporit pentru identificarea de strategii inovatoare de accelerare a absorbției fondurilor europene în statele mai puțin dezvoltate, inclusiv pentru a susține mediul de afaceri, astfel încât acestea să atingă standarde de dezvoltare cât mai apropiate de cele ale țărilor dezvoltate. Relevanța temei este susținută și de numeroasele dezbateri la nivelul UE, dar și a fiecărui stat membru, referitoare la identificarea surselor și factorilor care influențează variația performanțelor regionale și la elaborarea de politici adecvate pentru reducerea disparităților regionale.

În literatura de specialitate se remarcă existența unui număr mare de abordări privind procesul de integrare și efectele acestuia asupra statelor membre. Creșterea interdependențelor sociale, politice și economice între economiile statelor lumii, inclusiv a celor europene, a generat o evoluție accelerată a teoriilor despre integrare. Procesul de integrare europeană nu doar că a contribuit la stabilitatea economico-socială și politică prin identificarea de pârgii, valori și condiții care să asigure această stabilitate, dar și la creșterea și dezvoltarea economică a fiecărui stat membru. În acest context, cercetarea prezintă analizează strategiile și politicile europene și identifică aspectele legate de distribuția fondurilor structurale și de coeziune. Acestea asigură suportul necesar îndeplinirii obiectivelor stabilite prin strategiile europene și introduc ipoteze teoretice și practice pentru evidențierea importanței și beneficiilor creșterii capacității de accesare a acestor fonduri. Prin intermediul acestei cercetări, se urmărește identificarea strategiilor eficiente de dezvoltare durabilă a statelor membre care au contribuit la creșterea economică a acestora, cât și a acelor strategii care conduc la accelerarea utilizării fondurilor europene în vederea susținerii unei dezvoltări economice durabile și, implicit, a stimulării mediului antreprenorial în România.

Un prim obiectiv al acestei cercetări constă în identificarea și prezentarea modului în care sunt alocate fondurile europene în raport cu strategiile propuse în programele operaționale, respectiv prin analize comparative ale Strategiilor Lisabona și Europa 2020. În plus, se urmărește prezentarea atât a conceptelor teoretice, cât și identificarea metodelor de evaluare a impactului celor două strategii, dar și realizarea unui studiu empiric cu privire la rolul și impactul atragerii fondurilor structurale europene în economiile statelor membre. Scopul acestor analize constă în identificarea de bune practici și formularea de propuneri pentru îmbunătățirea implementării strategiilor și politicilor de accelerare a utilizării fondurilor europene și a modului în care este susținut mediul antreprenorial național. De asemenea, am analizat impactul economic al fondurilor europene asupra regiunilor NUTS la nivelul țărilor membre și măsurarea corelației dintre mărimea fondurilor alocate și creșterea economică la nivel regional. Această abordare pleacă de la premisa că în cadrul Uniunii există numeroase interacțiuni, colaborări și conexiuni care influențează pozitiv activitatea economică a tuturor statelor. Cercetarea vizează și cuantificarea factorilor care determină și influențează creșterea și dezvoltarea economică, utilizând metode de analiză calitative, dar și cantitative, ca instrumente utile pentru obținerea unei imagini cuprinzătoare a întregului proces de utilizare a fondurilor europene. Prin intermediul acestor instrumente se conturează un tablou a situației socio-economice a statelor membre ce reprezintă fundamentele teoretice și practice ale procesului de elaborare de noi strategii de dezvoltare durabilă și a mediului antreprenorial prin atragerea, utilizarea și în speță creșterea gradului de absorbție a fondurilor europene.

În ultimii ani, statele membre au arătat un interes continuu asupra triadei creștere economică-dezvoltare economică-dezvoltare durabilă și, de asemenea, față de pilonii capital uman, tehnologic și natural. Atenția a fost orientată în special către determinarea efectelor rezultate ca urmare a atragerii fondurilor europene asupra creșterii economice și a calității vieții, formularea celor mai eficiente strategii de creștere economică prin utilizarea fondurilor europene și, în același timp, de identificare a factorilor care sprijină procesul de reechilibrare a consumului în raport cu resursele disponibile. Uniunea Europeană implementează politici care susțin atât dezvoltarea economică și socială, cât și restaurarea echilibrului ecologic, introducând obiectivele privind mediul, oferind astfel recomandări și căi de acțiune pentru statele europene interesate de asigurarea sustenabilității pe termen lung. Prin adoptarea principiilor dezvoltării durabile se creează un cadru optim pentru reducerea inegalităților privind accesibilitatea la educație, sănătate, securitate și bunăstare, în special în cazul acelor state care cunosc efectele nefavorabile ale subdezvoltării. De asemenea, se subliniază importanța protejarea resurselor naturale pentru generațiile viitoare și se promovează ideea că fiecare stat se dezvoltă în concordanță cu propriile valori sociale și culturale. Astfel, este imperativă crearea unor scenarii de dezvoltare durabilă care să respecte nu doar nevoile generației actuale, ci și ale celei viitoare, având în vedere raritatea și caracterul limitat al resurselor.

În acest cadru, înțelegerea conceptului de sustenabilitate, identificarea modelelor și a practicilor care pot genera suportul optim al dezvoltării durabile, analiza modului de atingere a obiectivelor privind mediul propuse prin Strategia 2020, dar și obiectivele și țințele stabilite în Agenda 2030 devin imperative. Studiul teoriilor economice și analiza practicilor statelor membre au conturat o imagine asupra activităților economice, sociale și de mediu desfășurate în cadrul Uniunii Europene și au permis identificarea și prezentarea modului în care țările reușesc să asigure, în contextul creșterii consumului de resurse naturale, sustenabilitatea pe termen lung. Dezvoltarea durabilă reprezintă un model de dezvoltare care își propune să atingă un echilibru între creșterea economică și calitatea vieții oamenilor, fără a genera o creștere necontrolată a consumului de resurse naturale.

Statele europene au manifestat un interes constant în direcția optimizării procesului de creștere economică, iar pentru România, acest obiectiv trebuie să reprezinte o prioritate pentru

reducerea decalajelor existente față de alte state ale Uniunii Europene, iar factorii de decizie să își concentreze eforturile pentru identificarea particularităților care conduc la optimizarea utilizării fondurilor europene. Inovația, creativitatea și adaptabilitatea mediului antreprenorial la schimbările economice și de mediu, considerate caracteristici pozitive ale activităților agenților economici, reprezintă mijloace esențiale pentru eficientizarea activităților la nivel regional și pentru atingerea competitivității și performanței economiilor naționale. Mediul antreprenorial este privit ca o resursă cheie în procesul de creștere economică la nivel regional, dar și național, inclusiv prin atragerea fondurilor europene care să îi crească competitivitatea. Conștientizarea importanței absorbției fondurilor europene în stimularea dezvoltării economice oferă susținerea necesară accelerării acestui proces, iar modificările structurale și funcționale în cadrul unei regiuni își pot demonstra eficacitatea în măsura în care se atinge obiectivul final de realizare a unui echilibru între consum și resurse, contribuind astfel la asigurarea sustenabilității economice, sociale și naturale. Dezvoltarea durabilă devine astfel un obiectiv esențial, iar îmbunătățirea calității vieții, optimizarea consumului de resurse și atragerea de finanțări, în special fonduri europene, pentru a sprijini dezvoltarea mediului antreprenorial, pot fi considerate ținte fundamentale de atins pe termen mediu și lung.

Obiectivele cercetării

Uniunea Europeană manifestă în permanență un interes constant pentru reducerea discrepanțelor cu privire la performanțele și bunăstarea statelor membre și a regiunilor din interiorul acestora cu un accent substanțial pe problemele de mediu. Astfel, subiectul tezei de doctorat se încadrează în contextul acestor preocupări și urmărește să analizeze strategiile de dezvoltare durabilă și modalitățile de susținere a acesteia, respectiv ale mediului antreprenorial, prin veriga fondurilor europene, cu o atenție specială pe situația existentă la nivelul României. Ulterior, se realizează trecerea de la general (cazul României) la particular (Regiunea de Nord-Est) pentru identificarea cauzelor care determină existența decalajelor între regiuni și în interiorul regiunilor, respectiv realizarea de analize comparative pentru a reliefa aspectele pozitive și negative și pentru a formula recomandări de creștere economică și dezvoltare economică durabilă.

Obiectivul general al tezei are în vedere analiza strategiilor europene de creștere economică și de dezvoltare durabilă, respectiv a mediului antreprenorial din Regiunea de Nord-Est, pentru formularea unor direcții de acțiune prin identificarea și îmbunătățirea procesului de absorbție a fondurilor europene. De asemenea, chiar dacă analizele au fost realizate la nivel regional pe baza datelor empirice pentru Regiunea de Nord-Est, considerăm că rezultatele cercetării pot fi extinse și la alte regiuni ale României care se confruntă cu probleme asemănătoare.

Plecând de la aceste aspecte, teza de doctorat își propune următoarele obiective specifice:

OS₁: Analiza strategiilor europene de creștere și dezvoltare economică: Strategia Lisabona și Strategia Europa 2020

OS₂: Identificarea proiectelor europene și analiza categoriilor de fonduri cu rol important în creșterea economică și în reducerea disparităților regionale la nivelul UE

OS₃: Realizarea de cercetări teoretice privind integrarea europeană și creșterea economică

OS₄: Prezentarea bazelor teoretice și practice ale dezvoltării durabile, investigarea modelelor de dezvoltare durabilă sub aspect teoretic și empiric

OS₅: Analize ale strategiilor de dezvoltare durabilă și ale indicatorilor specifici de măsurare a acesteia la nivelul statelor membre ale UE

OS₆: Analize și cercetări privind dezvoltarea mediului antreprenorial la nivelul Regiunii de Nord-Est prin atragerea fondurilor structurale și de investiții europene

OS₇: Formularea unor direcții de acțiune pentru dezvoltarea antreprenoriatului prin atragerea fondurilor europene în Regiunea de Nord-Est

Atingerea celor șapte obiective s-a realizat prin intermediul capitolelor din structura lucrării de doctorat, îmbinând informațiile științifice din literatura de specialitate cu analizele empirice, studiile de caz și exemplele de bune practici, cu comentariile proprii și propuneri practice originale.

În strânsă conexiune cu obiectivele stabilite sunt ipotezele avute în vedere pe parcursul întregului demers științific:

Ipoteza 1: Strategiile Uniunii Europene reprezintă punctul de plecare în implementarea strategiilor naționale și a politicilor de creștere și dezvoltare economică, socială și de mediu de la nivelul statelor membre

Ipoteza 2: Reducerea disparităților la nivelul statelor recent integrate în Uniunea Europeană și ale regiunilor din interiorul fiecărui stat presupune atragerea de fonduri europene

Ipoteza 3: Integrarea economică europeană influențează procesul creșterii economice la nivelul noilor state membre

Ipoteza 4: Dezvoltarea durabilă reprezintă nucleul stabilirii unor strategii și unei politici comune la nivelul UE, dar și a unor politici/programe specifice fiecărui stat membru

Ipoteza 5: Strategiile și modelele de dezvoltare durabilă pot contribui la îmbunătățirea performanțelor economice ale statelor membre

Ipoteza 6: Specificul unei regiuni influențează politicile și strategiile de la nivelul regiunii și poate reprezenta un factor declanșator și facilitator pentru reducerea disparităților existente între regiuni și în interiorul acestora

Ipoteza 7: Dezvoltarea antreprenoriatului la nivel regional este influențată pozitiv de atragerea și utilizarea fondurilor europene

Metodologie

Metodologia de cercetare folosită pe parcursul tezei a fost una combinată. Teza de doctorat presupune utilizarea unor instrumente de analiza calitativă, dar și cantitativă specifice cercetării științifice și care conduc la atingerea obiectivelor stabilite, ceea ce a condus la evidențierea următoarelor categorii:

1. Cercetare documentară și descriptivă - folosită pentru a identifica și descrie conceptele și a caracteriza fenomenele și procesele economice pe parcursul tezei;
2. Cercetarea explicativă - utilizată cu scopul identificării relațiilor care există între procesele studiate; pe baza acestora am formulat o serie de comentarii și am conturat perspective și previziuni (pentru valorificarea conexiunilor existente între fenomenele manifestate la nivel regional, național și european, acestea au fost analizate dintr-o perspectivă obiectivă);
3. Cercetare aplicativă - sub forma analizelor statistice, studiilor de caz, exemplelor de bune practici, analiză pe bază de chestionar. Prin intermediul acestei forme de cercetare, la baza căreia au stat informațiile oferite de celelalte două forme de cercetare, respectiv descriptivă și explicativă, s-a urmărit formularea de strategii de îmbunătățire și eficientizare a modului de gestionare și utilizare a fondurilor europene și, în final, de stimulare durabilă a întregului ecosistem de afaceri.

Metodologia selectată corespunde obiectivelor tezei de doctorat, iar în acest sens am realizat un mix eficient între instrumentele și metodele folosite astfel încât să se atingă scopul propus, atât prin prisma conținutului teoretic, dar mai ales a celui aplicativ. Pentru atingerea primului nivel al metodologiei, și anume cel teoretic, am consultat literatura de specialitate,

cărți și articole de specialitate, care au supus atenției același domeniu de studiu cu cel al lucrării de doctorat, pe care le-am analizat și din care am selectat cele mai relevante informații pentru realizarea cercetării.

Cercetarea științifică a presupus utilizarea unor metode de analiză specifice datelor statistice. De asemenea, pe parcursul lucrării am utilizat instrumente de lucru ca analize SWOT, analize bibliometrice, chestionarul și analiza AHP.

Obiective	Introducere Capitole	Metodologie
OS: Analiza strategiilor europene de creștere și dezvoltare economică: Strategia Lisabona și Strategia Europa 2020 OS: Identificarea programelor europene și analiza categoriilor de fonduri cu rol important în creșterea economică și în reducerea disparităților regionale la nivelul UE OS: Realizarea de cercetări teoretice privind integrarea europeană și creșterea economică	CAPITOLUL I – Strategii și politici europene de creștere și dezvoltare economică	Cercetare descriptivă Cercetare explicativă Cercetare aplicativă Metode de lucru: analiza critică, descrierea, sinteza, identificarea de intercorelații între conceptele analizate, metoda deductivă, prelucrarea statistică a datelor, reprezentări grafice
OS: Prezentarea bazelor teoretice și practice ale dezvoltării durabile, investigarea modelelor de dezvoltare durabilă sub aspect teoretic și empiric OS: Analize ale strategiilor de dezvoltare durabilă și ale indicatorilor specifici de măsurare a acestora la nivelul statelor membre ale UE	CAPITOLUL II – Dezvoltarea durabilă și creșterea economică-analize și cercetări la nivel european	Cercetare descriptivă Cercetare explicativă Cercetare aplicativă Metode de lucru: analiza critică, descrierea, sinteza, identificarea de intercorelații între conceptele analizate, metoda deductivă, prelucrarea statistică a datelor, reprezentări grafice
OS: Analiza strategiilor de dezvoltare durabilă și a indicatorilor specifici de măsurare a acesteia	CAPITOLUL III – Studii de caz și cercetări aplicative privind dezvoltarea durabilă. Exemple de bune practici	Cercetare descriptivă Cercetare explicativă Cercetare aplicativă Metode de lucru: analiza critică, descrierea, sinteza, identificarea de intercorelații între conceptele analizate, metoda deductivă, prelucrarea statistică a datelor, reprezentări grafice
OS: Analize și cercetări privind dezvoltarea mediului antreprenorial la nivelul Regiunii de Nord-Est prin atragerea fondurilor structurale și de investiții europene OS: Formularea unor direcții de acțiune pentru dezvoltarea antreprenorialului prin atragerea fondurilor europene în Regiunea de Nord-Est	CAPITOLUL IV – Dezvoltarea ecosistemului antreprenorial la nivel regional prin veriga fondurilor europene. Cazul Regiunii de Nord-Est	Cercetare descriptivă Cercetare explicativă Cercetare aplicativă Metode de lucru: analiza critică, descrierea, sinteza, identificarea de intercorelații între conceptele analizate, metoda deductivă, prelucrarea statistică a datelor, reprezentări grafice

Concluzii finale, contribuții proprii și direcții de cercetare viitoare

Figura - Schema tezei de doctorat „STRATEGII DE DEZVOLTARE DURABILĂ ȘI A MEDIULUI ANTREPRENORIAL PRIN VERIGA FONDURILOR EUROPENE”

Prezentarea sintetică a capitolelor tezei de doctorat

În primul capitol al tezei, *„Strategii și politici europene de creștere și dezvoltare economică”*, am analizat cele două strategii adoptate de Uniunea Europeană, respectiv Strategia Lisabona și Strategia Europa 2020. Această abordare a fost fundamentată pe premisa că fiecare nouă strategie își are baza în strategia anterioară, iar implementarea unei noi strategii reprezintă o oportunitate pentru identificarea de soluții inovatoare care să conducă nu doar la îndeplinirea obiectivelor nerealizate anterior, ci și la optimizarea procesului de dezvoltare durabilă. Prin realizarea de comparații între cele două strategii, am evidențiat caracteristicile acestora prin intermediul analizelor SWOT efectuate. Ulterior, pentru a evidenția relevanța strategiilor în procesele de creștere și dezvoltare economică și pentru a pune în corelație diferite concepte, am prezentat analize bibliometrice pertinente. Am analizat, de asemenea, factorii care au avut un impact semnificativ asupra implementării acestor strategii, dar și un set de indicatori macroeconomici în vederea evaluării impactului Strategiei Europa 2020 asupra performanței economice a statelor membre, cum ar fi PIB/locuitor, costul forței de muncă, datoria publică, deficitul bugetar, inflația și șomajul. În plus, pentru identificarea modelelor de bune practici implementate la nivelul UE, am efectuat un studiu asupra proiectelor de cercetare, contribuind astfel la obținerea unei perspective cuprinzătoare asupra rezultatelor obținute și a practicilor de succes care ar putea sta la baza strategiilor și politicilor europene viitoare.

Subcapitolul privind *„Bazele teoretice și practice ale fondurilor structurale europene cu rol în creșterea economică și în reducerea disparităților regionale în interiorul Uniunii Europene”* oferă cadrul pentru prezentarea și analiza fondurilor europene, dar și a interdependențelor asociate acestora. Prin revizuirea literaturii de specialitate, prima parte a subcapitolului oferă un scurt istoric al fondurilor structurale și de investiții europene, evidențiind atât rolul, cât și impactul pozitiv pe care acestea îl au asupra creșterii economice și dezvoltării durabile la nivelul statelor Uniunii Europene. Întrucât rapoartele de audit oferă o evaluare obiectivă asupra activităților desfășurate la nivelul unei economii, am analizat rapoartele de audit ale Curții de Conturi Europene privind rezultatele exercițiilor financiare ale statelor membre pentru a evidenția factorii de influență ai procesului de absorbție a fondurilor europene, dar și pentru a prezenta punctual problemele identificate la nivelul statelor membre. Următorul aspect abordat este bugetul Uniunii Europene, analiza acestora reprezentând răspunsul cu privire la procesul de creștere economică și constituirii unei baze solide pentru oportunitățile viitoare. Dată fiind influența implementării bugetelor anuale și a procesului de absorbție a fondurilor europene asupra progreselor înregistrate de statele membre, am efectuat o analiză comparativă între cele două cadre financiare multianuale, respectiv CFM 2007-2013 și CFM 2014-2020. De asemenea, am considerat importantă extinderea analizei la actualul cadru financiar, respectiv CFM 2021-2027, inclusiv prin examinarea sumelor atrase prin granturile și împrumuturile acordate prin Programul Național de Redresare și Reziliență. Prin analiza asupra modului de alocare a fondurilor pentru obiectivele climatice și tranziția digitală se oferă o perspectivă asupra modului în care statele membre abordează noile provocări prin implementarea unor răspunsuri rapide și eficiente.

În subcapitolul *„Cercetări teoretice privind integrarea economică”* am analizat teoriile integrării europene și evoluția conceptului de integrare, evidențiind și diversele interpretări ale acestuia. Analiza literaturii de specialitate relevă existența unei multitudini de definiții și interpretări, precum și dezvoltarea unei familii lexicale asociate acestui domeniu. Subiectul aduce în discuție și teoriile economice ale integrării versus teoriile economice ale creșterii, concentrându-se asupra aspectelor legate de creșterea economică, și introducând diverse contexte care au influențat evoluția acestor teorii de-a lungul timpului. În subcapitolul privind

„Analize și cercetări privind teoriile creșterii și integrării economice în proiectele europene” sunt prezentate proiecte dezvoltate și implementate la nivel european, prin intermediul cărora au fost elaborate diverse metodologii pentru măsurarea eficienței economice, respectiv pentru identificarea factorilor care contribuie la eficiența economică și evaluarea impactului acestora asupra procesului de creștere economică.

În cadrul capitolului II, „Dezvoltarea durabilă și creșterea economică - analize și cercetări la nivel european”, am abordat categorii de elemente care contribuie la conturarea complexității conceptului de dezvoltare durabilă. Revizuirea literaturii de specialitate a relevat o serie de interpretări evolutive ale conceptului de dezvoltare durabilă, explorând instrumentele relevante, dimensiunile specifice, principiile și teoriile economice asociate dezvoltării durabile, precum și indicatorii și modelele utilizate pentru măsurarea și implementarea acestuia în practică. În scopul evaluării performanței, am analizat indicatorii corespunzători dimensiunilor dezvoltării durabile, reflectând rezultatele înregistrate de statele Uniunii. În continuarea temelor abordate în cadrul acestui capitol, am verificat aplicabilitatea modelelor de dezvoltare durabilă, bazându-ne pe informațiile statistice disponibile la nivelul statelor care au implementat astfel de modele. Acest demers a evidențiat utilitatea acestora în generarea de soluții pentru optimizarea aspectelor care au încetinit dezvoltarea durabilă și, în același timp, a reliefat caracterul lor practic. Am analizat, de asemenea, proiecte de cercetare dezvoltate la nivelul UE pentru a identifica modele și scenarii referitoare la dezvoltarea durabilă. Această abordare a tematicii reflectă preocuparea pentru înțelegerea, evaluarea și aplicarea practică a conceptelor și instrumentelor asociate acestui domeniu, oferind o perspectivă completă asupra dimensiunilor complexe ale dezvoltării durabile. Analiza modelelor de dezvoltare durabilă a condus la identificarea unor strategii alternative de creștere și dezvoltare economică durabilă, strategii care au influențat modernizarea economiilor țărilor din Europa Centrală și de Est și au condus la obținerea unor rezultate pozitive în vederea reducerii disparităților la nivel regional.

În capitolul al III-lea, „Studii de caz și cercetări aplicative privind dezvoltarea durabilă. Exemple de bune practici”, am urmărit identificarea statelor care au implementat modele de dezvoltare durabilă prin analiza strategiilor naționale specifice dezvoltate. În acest sens, atenția a fost îndreptată în special asupra României, Poloniei, Suediei și Bulgariei. Selectarea acestor țări în analizele comparative a avut la bază mai multe aspecte. Astfel, a fost selectat un stat cu o economie stabilă și care reprezintă un model pentru statele membre din punct de vedere al rezultatelor și a performanței socio-economice și de mediu, cum este cazul Suediei. Polonia a fost selectată datorită evoluției sale economice din ultimii ani, creșterii și dezvoltării sectorului tehnologic, dar și pentru rolul său strategic în regiunea Europei Centrale și de Est. Bulgaria apare în această analiză, deoarece a aderat la UE în același an cu România, dar și pentru a evidenția, de fapt, parcursul și dacă un stat a reușit să aibă rezultate mai bune decât altul în demersul lor de creștere economică și dezvoltare durabilă. În contextul Agendei 2030, se subliniază faptul că fiecare guvern dispune de libertatea de a decide modul în care obiectivele globale pot fi integrate în procesele, politicile și strategiile naționale, cu încurajarea furnizării de răspunsuri naționale adaptate la specificul fiecărei țări, pentru implementarea agendei. Astfel, analiza se concentrează asupra modului în care statele au reușit să realizeze o conexiune coerentă între buget și obiectivele propriilor strategii naționale de dezvoltare durabilă. Pentru a evalua performanțele înregistrate la nivelul Uniunii, sunt prezentate și proiecte de mediu derulate de statele membre prin care au fost obținute rezultate importante. Prin analiză se evidențiază modul în care țările europene au integrat și aplicat principiile dezvoltării durabile, generând exemple relevante de bune practici pentru implementarea acestor strategii la nivel național și european. De asemenea, pe baza informațiilor din tabloul de bord al ODD-urilor am realizat o analiză comparativă privind stadiul de îndeplinire a obiectivelor Agendei 2030 de

către statele selectate în cadrul studiului (România, Polonia, Suedia și Bulgaria), evidențiind progresul înregistrat de fiecare țară în parte.

În capitolul al IV-lea, „*Dezvoltarea ecosistemului antreprenorial la nivel regional prin veriga fondurilor europene. Cazul Regiunii de Nord-Est*” accentul a fost pus pe identificarea unor direcții de acțiune pentru dezvoltarea durabilă a mediului antreprenorial la nivel regional. În prima parte, au fost prezentate caracteristicile administrative și socio-economice ale Regiunii de Nord-Est, nivelul său de dezvoltare socio-economică, structura economică pe sectoare și mediul antreprenorial din această regiune. Analiza efectuată a evidențiat strânsele legături dintre activitățile economice și aspectele demografice, influențate de resursele teritoriale, distribuția acestor resurse, precum și elementele de infrastructură, care conduc la concentrarea activităților în arii cunoscute ca poli de creștere. Profilul economic al regiunii a fost conturat prin analiza ecosistemului antreprenorial și a indicatorilor economici, care au rolul de a evidenția progresul realizat de Regiunea de Nord-Est. Identificarea și prezentarea celor mai eficiente măsuri și direcții strategice pentru dezvoltarea durabilă a regiunii, împreună cu analiza rolului societății informaționale în dezvoltarea regională, au condus la conturarea unei imagini cuprinzătoare și clare a acestei regiuni. Prin intermediul unui studiu de caz privind relația dintre creșterea mediului antreprenorial și absorbția fondurilor europene, au fost colectate date despre nivelul antreprenoriatului din această regiune, furnizând informații relevante și soluții pentru intensificarea accesului firmelor la fondurile europene, într-o abordare de tip cantitativ, dar și calitativ. Cercetarea aplicativă din acest capitol a fost dezvoltată prin intermediul unui chestionar aplicat reprezentanților firmelor din Regiunea de Nord-Est, firme care au fost înființate și/sau au atras fonduri europene prin Programul Operațional Capital Uman (POCU) în cadrul apelurilor Start-up +, Start-up Diaspora și Start-up Nation din perioada de programare 2014-2020.

Pe lângă informațiile generale și cele legate de nivelul de dezvoltare atins și importanța accesării de finanțări alternative, de tipul fondurilor europene, au fost identificate și criteriile, menționate în răspunsurile primite, importante pentru dezvoltarea și susținerea unui mediu antreprenorial puternic, și anume (spiritul antreprenorial, accesul la capital, programele de mentorat, reglementări, legi și regulamente, fondurile structurale europene și sprijinul instituțiilor publice). Aceste criterii au fost utilizate într-un nou chestionar aplicat unor experți în domeniu din medii diferite cu scopul de a valida rezultatele obținute în procesul de cercetare bazat pe chestionarul aplicat anterior. Pentru a analiza răspunsurile furnizate de cei șapte experți, am utilizat metoda AHP dezvoltată de Goepel. Aceasta este folosită pentru evaluarea priorităților sau a criteriilor prin intermediul comparațiilor de tip pereche. Prin intermediul matricelor de comparații au fost verificate răspunsurile oferite de experți, iar prin aplicarea matricei decizionale consolidate și prin rezultatul obținut se susține un nivel înalt de coerență al răspunsurilor. Astfel, utilizarea matricei decizionale reprezintă pentru mediul antreprenorial un instrument care sprijină procesul de dezvoltare economică durabilă a regiunii prin dezvoltarea antreprenoriatului.

La finalul capitolelor prezentate am formulat concluziile finale, contribuțiile proprii, propuneri și direcții de cercetare viitoare. Realizarea tezei de doctorat a presupus parcurgerea unor resurse bibliografice, iar anexele stau la baza unor analize și concluzii prezentate pe parcursul cercetării.

Concluzii finale, contribuții proprii și direcții de cercetare viitoare

Uniunea Europeană se află față în față cu provocările economice și geopolitice emergente, iar prin formularea unor politici și strategii coerente urmărește atingerea obiectivului propus, respectiv creșterea competitivității Uniunii și a statelor membre în paralel cu o dezvoltare economică durabilă. Îndeplinirea acestui obiectiv presupune și utilizarea fondurilor structurale și de investiții europene pe baza acordurilor și programelor operaționale negociate cu Comisia Europeană. Programele operaționale trebuie să creeze mai multă eficiență și transparență, ceea ce presupune abordări strategice cu privire la stabilirea priorităților și coordonarea cu palierele guvernării economice și sociale. Pentru fiecare cadru financiar au fost propuse noi reglementări privind alocarea fondurilor structurale, astfel încât fiecare stat membru al UE să aibă șansa de a-și îmbunătăți competențele și de a deveni responsabil în ceea ce privește modul de gestionare a fondurilor structurale europene.

Privind fondurile europene ca pe o importantă sursă de finanțare alternativă care poate conduce UE spre progres, iar țările membre spre o continuă dezvoltare și modernizare, cercetarea vine să susțină rolul strategiilor și politicilor UE în ceea ce privește alocarea fondurilor structurale către diverse domenii de referință și să scoată în evidență capacitatea fiecărui stat sau regiune de a canaliza în mod eficient și cu o eficacitate crescută fondurile către beneficiari, astfel încât să fie atins obiectivul propus, respectiv creșterea economică. Mai mult, țările UE sunt sprijinite să investească în permanență în acele politici care au ca punct de plecare realitățile specifice fiecărui stat și contextul socio-economic, deoarece în acest mod vor reuși să-și canalizeze eficient eforturile și să atingă mult mai repede obiectivele stabilite. Prin abordarea unor strategii și politici adecvate și realiste se poate ajunge mult mai repede la maximizarea rezultatelor, creșterea prosperității, dezvoltarea socio-economică a unui stat sau a unei regiuni, respectiv alinierea statelor UE la viziunea strategică existentă la nivel european.

Pe parcursul tezei au fost abordate și analizate teme al căror conținut este integrat cu subiectul cercetării, fapt ce a condus la evidențierea unui ansamblu de concluzii cu un conținut sintetizat. Ca o concluzie cu caracter general putem sublinia că, prin conținutul său, lucrarea aduce în atenție existența unor conexiuni directe sau corespondențe biunivoce între absorbția fondurilor europene și dezvoltarea durabilă, buget și cadrele financiare multianuale, pe de o parte, respectiv antreprenoriat și creștere economică, pe de altă parte. Totodată, măsurarea conexiunilor prezentate mai sus și a impactului atragerii fondurilor structurale pentru Regiunea de Nord-Est s-a realizat prin intermediul chestionarului aplicat reprezentanților firmelor create prin apelurile POCU de tip Start-up din perioada de programare 2014-2020, iar acest fapt a oferit posibilitatea realizării unor analize la nivelul regiunii, inclusiv legate de implicarea tuturor actorilor economici și politici în obținerea performanțelor. Mai mult, aceste performanțe depind de un cumul de factori, printre care se numără gradul de absorbție a fondurilor structurale și de investiții europene, eficientizarea procesului privind implementarea proiectelor, inovarea, re tehnologizarea, conștientizarea asupra importanței utilizării acestora etc.

Consolidarea și dezvoltarea economiilor țărilor europene, precum și asigurarea unei dezvoltări armonioase a necesitat alocarea de fonduri europene statelor membre, iar politica Uniunii a cunoscut diverse reforme care au adus modificări succesive proceselor de alocare a acestor fonduri. În fiecare cadru financiar multianual, fondurile sunt distribuite regiunilor în funcție de situațiile cele mai pregnante, respectiv grad de dezvoltare mai redus, situații de declin industrial, situate ultraperiferică, constrângeri naturale, disparități sau probleme de redresare în urma crizei sanitare. Totodată, statele membre primesc sprijin din partea Uniunii Europene în funcție de poziția pe care fiecare stat o deține în raport cu nivelul indicatorului PIB/locuitor. Țările UE gestionează fondurile europene primite pe baza acordurilor de parteneriat care

stabilesc modul de utilizare al acestor resurse financiare alocate creșterii și dezvoltării economiilor naționale și regionale a fiecărui stat membru în perioada de finanțare.

În cadrul financiar 2021-2027, Uniunea Europeană a întreprins o acțiune comună la nivelul țărilor membre prin intermediul obiectivelor climatice și a celor digitale, fapt ce asigură o mai bună coordonare, dar și capacitatea de a da răspunsuri rapide și eficiente în sensul susținerii acestor obiective prin intermediul unor politici coerente la nivelul statelor. Reformele și investițiile propuse în cadrul programelor de redresare și reziliență reprezintă pilonul de sprijin pentru stimularea dezvoltării economiilor, conferindu-le nu numai caracter durabil, ci și capacitatea de a fi reziliente în fața noilor provocări.

Gradul de utilizare a fondurilor alocate arată performanța fiecărui stat membru UE în procesul de atragere și folosire eficientă a fondurilor europene. Analiza comparativă privind pozițiile pe care se află statele membre din punct de vedere al sumelor alocate și a capacității fiecărui stat de a utiliza aceste fonduri europene arată diferențe mari de eficacitate între statele membre privind procesul de atragere, absorbție și cheltuire a acestora.

Contextul politic și instituțional care a stat la baza reformelor structurale de la nivelul UE, dar și decalajul existent între economia Europei și economiile altor state aflate pe poziție de lider, respectiv SUA și China, au condus la lansarea strategiilor Lisabona și Europa 2020 care au ca obiectiv principal sprijinirea statelor Uniunii în vederea obținerii unui nivel ridicat al productivității muncii și al coeziunii sociale. Astfel, la nivelul statelor UE au fost formulate politici, respectiv strategii care împletesc obiectivul comun al Uniunii cu viziunea specifică fiecărui stat membru.

În acest context, prima parte a tezei de doctorat s-a axat pe îndeplinirea obiectivului, *OS1: Analiza strategiilor europene de creștere și dezvoltare economică: Strategia Lisabona și Strategia Europa 2020 și validarea primei ipoteze, Ipoteza 1: Strategiile Uniunii Europene reprezintă punctul de plecare în implementarea strategiilor naționale și a politicilor de creștere și dezvoltare economică, socială și de mediu.*

Pentru îndeplinirea obiectivului propus am realizat o analiză comparativă detaliată a Strategiei Lisabona și a Strategiei Europa 2020 pentru a evidenția principalele obiective ale acestor strategii, mecanismele de implementare și rezultatele obținute. Analiza comparativă realizată a identificat diferențe notabile în ceea ce privește obiectivele și inițiativele stabilite, dar mai ales țintele propuse care în cazul Strategiei Europa 2020 sunt cuantificate cu ponderi clare. Aspectele comune (creșterea economică durabilă, coeziunea socială și protecția mediului), dar și diferențele între țintele propuse sunt considerate modele pentru strategiile naționale ale țărilor Uniunii. Analiza SWOT realizată pentru cele două strategii a permis identificarea rolului jucat de aceste strategii în susținerea coeziunii și dezvoltării durabile, dar și stabilirea unor direcții privind îmbunătățirea performanțelor și continuarea procesului de dezvoltare la nivelul statelor membre. Rezultatele obținute în urma analizelor SWOT și a studierii rapoartelor de progres sau ex-post realizate, respectiv relevanța termenilor din analizele bibliometrice bazate pe conexiunile dintre „creștere economică și strategia Lisabona”, respectiv „creștere economică și Strategia Europa 2020”, reliefează și validează ideea că aceste strategii europene influențează și ghidează strategiile și politicile naționale ale statelor membre.

Strategiile Uniunii Europene influențează dezvoltarea economică, socială și de mediu la nivel European, iar analiza indicatorilor macroeconomici a fost utilizată pentru monitorizarea și evaluarea progresului în implementarea strategiilor. Indicatorii utilizați pentru evaluarea impactului Strategiei 2020 (PIB, costul forței de muncă, datoria publică, deficitul bugetar, inflația, șomajul) au conturat o imagine mai clară asupra rezultatelor obținute de statele membre ca urmare a aplicării acestei strategii. Unele state trec pragul de 100% ca urmare a istoricului de la nivelul UE și a factorilor care au susținut această creștere (Luxemburg - populația ocupată formată din străini rezidenți sau nerezidenți care contribuie cu un procent important la formarea

PIB-ului acestei economii, instituții financiare caracterizate printr-o valoare adăugată ridicată; Irlanda - prezența numeroasă a multinaționalelor și regulile fiscale; Danemarca - număr mare de IMM-uri, respectiv mărimea exporturilor și importurilor). România a înregistrat un PIB cu 25% mai mare în raport cu PIB-ul Bulgariei, iar pe parcursul perioadei 2014-2020 a avansat cel mai mult către media UE27. Cu toate acestea, nivelurile de dezvoltare sunt inegale la nivelul UE, iar disparitățile între statele membre, dar și între regiunile acestora, persistă, și, pentru reducerea acestor decalaje, distribuția resurselor la nivelul UE continuă să se facă luând în calcul acest indicator.

Analiza strategiilor europene poate oferi o bază solidă pentru înțelegerea și îmbunătățirea proceselor de creștere și dezvoltare la nivel european și național.

În prima parte a acestei lucrări am avut în vedere și obiectivul doi, *OS₂: Identificarea programelor europene și analiza categoriilor de fonduri cu rol important în creșterea economică și în reducerea disparităților regionale la nivelul UE și validarea ipotezei cu numărul doi, Ipoteza 2: Reducerea disparităților la nivelul statelor recent integrate în Uniunea Europeană și ale regiunilor din interiorul fiecărui stat presupune atragerea de fonduri europene.*

Fondurile structurale sunt direcționate de Uniunea Europeană către proiecte naționale care pot conduce la îmbunătățirea indicatorilor macroeconomici, dar și la realizarea obiectivelor din strategiile statelor membre. Prin analiza rezultatelor măsurate pe baza acestor indicatori, statele membre pot ajusta strategiile și politicile lor pentru a răspunde într-un mod eficient noilor schimbări. Între gradul de absorbție al fondurilor structurale europene și principalii indicatori macroeconomici există o legătură directă, deoarece urmăresc implementarea strategiilor UE, dar și atingerea obiectivelor stabilite la nivel național. Interdependența acestora conduce la obținerea unei creșteri economice durabile între statele membre.

În cadrul acestei prime părți a lucrării ne-am axat și pe îndeplinirea obiectivului trei, *OS₃: Realizarea de cercetări teoretice privind integrarea europeană și creșterea economică și validarea celei de-a treia ipoteze, Ipoteza 3: Integrarea economică europeană influențează procesul creșterii economice la nivelul noilor state membre.*

Pe baza literaturii de specialitate studiate au fost prezentate abordări conceptuale ale termenilor integrare, integrare economică, integrare europeană, respectiv creștere economică. Au fost centralizate cele mai relevante conținuturi atât pentru conceptul de integrare, cât și pentru o prezentare evolutivă a teoriilor economice ale integrării, respectiv ale creșterii economice. În urma sintetizării definițiilor, se observă că nu există o definiție unanim acceptată pentru conceptul de integrare europeană. Totodată, teoria integrării europene este considerată locul reflecțiilor sistematice, iar în acest context, conceptul de integrare poate primi o nouă definiție, prin suprapunere, ce ar indica faptul că integrarea conține răspunsul la factorii care i-au influențat evoluția de-a lungul anilor și care au situat-o la un nou nivel.

Trecerea de la factorii clasici care conturează procesul creșterii economice spre cei care aduc un plus de valoare teoriilor creșterii economice a condus spre noi schimbări în paradigma gândirii economice. Sub același aspect al revizuirii literaturii privind teoriile creșterii economice, au fost surprinse elementele specifice fiecărei categorii de teorii, dar și rolul pe care acestea îl au în creșterea și dezvoltarea economică a unei economii. Trebuie amintit că, teoriile creșterii economice aduc în atenție diferite aspecte care certifică faptul că o activitate desfășurată în prezent o poate influența pe cea viitoare. Mai mult, aceste teorii au cunoscut un proces evolutiv ca urmare a dinamicii realităților vieții economice și a instrumentelor analizei economice. Creșterea economică este obiectivul politicii economice a oricărei economii, iar lipsa acesteia face imposibilă îndeplinirea obiectivului de dezvoltare economică.

În capitolele doi și trei ne-am axat pe trei obiective. Mai întâi, am urmărit obiectivul patru, *OS₄: Prezentarea bazelor teoretice și practice ale dezvoltării durabile, investigarea*

modelelor de dezvoltare durabilă sub aspect teoretic și empiric și validarea ipotezei patru, Ipoteza 4: Dezvoltarea durabilă reprezintă nucleul stabilirii unor strategii și a unei politici comune la nivelul UE, dar și a unor politici/programe specifice fiecărui stat membru.

Am prezentat conceptul de dezvoltare durabilă, dimensiunile acesteia și am evidențiat tendințele în formularea strategiilor asociate, fie la nivel național, fie regional. Conștientizarea posibilității apariției unei crize ecologice în viitor induce necesitatea unei dezvoltări a conceptului de sustenabilitate în economie, societate și mediu.

În cadrul acestor capitole ne-am axat și pe obiectivul cinci, *OS5: Analize ale strategiilor de dezvoltare durabilă și ale indicatorilor specifici de măsurare a acesteia la nivelul statelor membre ale UE și validarea ipotezei patru, Ipoteza 4: Dezvoltarea durabilă reprezintă nucleul stabilirii unor strategii și a unei politici comune la nivelul UE, dar și a unor politici/programe specifice fiecărui stat membru, respectiv a ipotezei cinci, Ipoteza 5: Strategiile și modelele de dezvoltare durabilă pot contribui la îmbunătățirea performanțelor economice ale statelor membre.*

Revizuirea definițiilor și dimensiunilor dezvoltării durabile, precum și analiza indicatorilor dezvoltării durabile oferă posibilitatea evaluării potențialului de dezvoltare durabilă, dar și identificarea tendințelor care conduc spre sustenabilitate. Indicatorii de durabilitate au evoluat și sunt considerați instrumente utile pentru dezvoltarea și evaluarea progreselor înregistrate, evaluarea politicilor și implementarea unui sistem durabil.

Abordarea noilor probleme de mediu și dezvoltarea durabilă au impus accentuarea gradului de cooperare la nivel European. Politicile comune ale UE (protecția mediului și schimbările climatice), dar și progresele înregistrate în implementarea politicilor comune privind dezvoltarea durabilă aduc beneficii statelor membre.

Modelele de dezvoltare durabilă au avut ca punct de plecare constrângerile legate de mediu, iar mai târziu aspectele de natură economică, socială și politică. Modelele studiate sunt următoarele: *Modelul Trei piloni* (economie, mediu, societate), iar acești trei piloni ai durabilității sunt prezentați în majoritatea eforturilor de durabilitate. *Modelul Amoeba* accelerează procesul de inovare și eficientizare al dezvoltării durabile și oferă informații adecvate și integrate în elaborarea politicilor care vizează dezvoltarea durabilă. *Modelul Celor patru capitaluri* pune în corelație capitalul manufacturat (creat de om), uman (sănătatea și bunăstarea), social și natural. Acest model oferă posibilitatea tratării constante a celor patru capitaluri, deoarece este rațional (din punctul de vedere al regiunii) și democratic (prin prisma intereselor urmărite). *Modelul Cinci capitaluri* introduce un nou tip de capital, cel financiar, care se alătură celor 4 capitaluri deja amintite anterior. Rezultatul a fost un nou cadru conceptual de dezvoltare durabilă cu 5 piloni ai sustenabilității, respectiv economia, ecologia, cultura, echitatea și securitatea. *Modelele econometrice de tip SuE sau Panta Rhei* sunt modele de tip input-output, iar caracteristica importantă a acestora este legată de gradul mare de aplicabilitate a acestora atunci când există date empirice. Mai mult, *modelele de echilibru pe unul sau pe două niveluri* au la bază existența aceleiași interpretări în cazul a două generații diferite a conceptului de durabilitate: standard de viață, condiții economice și de mediu durabile.

Proiectarea și alegerea modelelor de dezvoltare durabilă este importantă și trebuie să implice o abordare holistică, iar dezvoltarea durabilă determină și influențează apariția unor politici comune la nivel UE, dar și la nivel național/regional.

În cadrul capitolului al III-lea ne-am axat pe același obiectiv cinci și pe validarea ipotezei patru, *OS5: Analiza strategiilor de dezvoltare durabilă și a indicatorilor specifici de măsurare a acesteia și validarea ipotezei patru, Ipoteza 4: Dezvoltarea durabilă reprezintă nucleul stabilirii unor strategii și a unei politici comune la nivelul UE, dar și a unor politici/programe specifice fiecărui stat membru, respectiv a ipotezei cinci, Ipoteza 5:*

Strategiile și modelele de dezvoltare durabilă pot contribui la îmbunătățirea performanțelor economice ale statelor membre.

În interiorul UE sunt țări care au o tradiție în aplicarea strategiilor de dezvoltare durabilă (Suedia a adoptat SDD în anul 1994, Irlanda în anul 1997, România și Luxemburg în anul 1999, iar Belgia în anul 2000) și țări care integrează ODD-urile în strategiile existente (Croatia leagă ODD-urile de programul național de dezvoltare, iar Grecia de planurile și programele strategiilor europene). În Finlanda și Germania, ODD-urile sunt utile pentru revizuirea strategiilor de dezvoltare, iar în Italia reprezintă o oportunitate pentru a extinde abordările durabile în economie. Slovenia a recurs la revizuirea politicii de cooperare și a pus accent pe obiectivele dezvoltării durabile, Slovacia a creat un plan de investiții pentru dezvoltarea durabilă, Letonia o analiză asupra investițiilor în proiecte de mediu, iar în Danemarca obiectivele dezvoltării durabile combină resursele publice cu cele private. Evaluarea strategiei și angajamentului privind nivelul de implementare a ODD-urilor s-a realizat pe o scală cuprinsă între 0 și 4 puncte, respectiv 4 puncte - legarea strategiei de bugetul național (Danemarca și Finlanda), 3 puncte - măsuri clare de operaționalizare (România, Cehia, Germania, Estonia, Italia, Letonia, Luxemburg, Slovenia și Spania), 2 puncte - actualizarea strategiei sau adoptarea unei noi strategii (Belgia, Grecia, Lituania, Malta, Slovacia și Suedia), 1 punct - o strategie intersectorială (Austria, Bulgaria, Croatia, Cipru, Franța, Țările de Jos) și 0 puncte - nu au strategie intersectorială, dar au o strategie globală (Portugalia).

Se observă că Uniunea Europeană și statele membre se numără printre primii actori care au pus în aplicare Agenda 2030 a ONU. Strategiile de dezvoltare durabilă ale UE constituie fundamentul SNDD a României. Uniunii Europene și statelor membre le revine responsabilitatea pentru implementarea Strategiei.

Progresele înregistrate de statele UE cu privire la ODD au atins niveluri diferite, iar pentru echilibrarea acestora se impune aplicarea celor mai bune practici înregistrate la nivelul statelor membre. La nivelul UE au fost formulate măsuri de creștere a gradului de îndeplinire a ODD-urilor care s-au transformat în ghiduri de bune practici pentru țările membre care nu au reușit să atingă pragurile intermediare propuse.

În capitolul al treilea au fost realizate analize ale strategiilor naționale de dezvoltare durabilă exemplu pe patru state România, Polonia, Suedia și Bulgaria sub forma a patru studii de caz, respectiv cercetări aplicative privind indicatorii specifici de măsurare a celor 17 obiective de dezvoltare durabilă pentru aceleași patru state membre ale UE.

În ultima parte a tezei de doctorat, ne-am axat pe două obiective și pe validarea a două ipoteze. Astfel, obiectivul șase *OS₆: Analize și cercetări privind dezvoltarea mediului antreprenorial la nivelul Regiunii de Nord-Est prin atragerea fondurilor structurale și de investiții europene*, obiectivul șapte, *OS₇: Formularea unor direcții de acțiune pentru dezvoltarea antreprenoriatului prin atragerea fondurilor europene în Regiunea de Nord-Est și validarea a două ipoteze, ipoteza șase și șapte, Ipoteza 6: Specificul unei regiuni influențează politicile și strategiile de la nivelul regiunii și poate reprezenta un factor declanșator și facilitator pentru reducerea disparităților existente între regiuni și în interiorul acestora și ipoteza șapte, Ipoteza 7: Dezvoltarea antreprenoriatului la nivel regional este influențată pozitiv de atragerea și utilizarea fondurilor europene.*

Structura economică a fiecărei regiuni prezintă caracteristici specifice care influențează în mod direct dezvoltarea acelei regiuni, dar și nivelul de dezvoltare al economiei naționale. Astfel, nivelul de dezvoltare al unei regiuni depinde de evoluția mediului de afaceri, structura activităților derulate, numărul și mărimea firmelor, respectiv obiectul de activitate al firmelor existente, iar eficientizarea activităților agenților economici și dezvoltarea regională, în ansamblu, sunt influențate de nivelul de dezvoltare al infrastructurii. Fondurile structurale și de investiții europene reprezintă pentru Regiunea de Nord-Est o oportunitate, în sensul creșterii și

dezvoltării economice, prin creșterea numărului de firme care acționează în domenii diverse, prin creșterea gradului de ocupare, prin creșterea productivității și a capacității inovative, dar și prin conștientizarea posibilităților de atragere a finanțărilor alternative și complementare pentru firmele din regiune.

Prin intermediul analizei bibliometrice asupra conexiunii dintre termenii fonduri europene și antreprenoriat au fost evidențiate concepte care promovează dezvoltarea durabilă (inovare, progres, sustenabilitate etc.). De asemenea, analiza a adus în atenție importanța atragerii fondurilor în promovarea la nivelul mediului antreprenorial a inițiativei privind dezvoltarea durabilă. Fondurile alocate antreprenoriatului prin intermediul proiectelor de dezvoltare durabilă au un impact pozitiv atât asupra dezvoltării regionale, cât și creșterii economiei naționale.

De asemenea, analizele efectuate susțin rolul fondurilor structurale europene în procesul de inovare și în promovarea unor soluții viabile durabile, cum sunt tehnologiile verzi sau modelele de afaceri care au un impact social și ecologic ridicat.

Mediul antreprenorial generează schimbări în cadrul oricărei economii, în sensul unor dinamici și flexibilități ceva mai pronunțate, influențate de unele crize economice, având puterea de a reliefa în același timp un mediu fertil, inovator necesar dezvoltării regionale. Firmele create în Regiunea de Nord - Est, în perioada 2014-2020, pot constitui pilonii care sprijină dezvoltarea durabilă și oferă informații importante asupra domeniilor care au potențial pentru derularea activităților antreprenoriale. Direcțiile strategice ale Regiunii de Nord-Est urmăresc îmbunătățirea competitivității IMM-urilor, conștientizarea de către mediul antreprenorial a oportunităților de finanțare europeană, dar și ca răspuns la cultura antreprenorială specifică fiecărei țări.

Contribuțiile proprii

Lucrarea de cercetare prezentă aduce următoarele contribuții:

- Am analizat conexiunile dintre termenii *creștere economică-Strategia Lisabona, creștere economică-Strategia Europa 2020* și *antreprenoriat-fonduri europene* cu ajutorul analizelor bibliometrice. Pentru această analiză a fost utilizată ca bază de date literatura științifică din cadrul motoarelor de căutare Google Scholar și VOSviewer, fapt ce a permis și identificarea conexiunilor cu alți termeni;
- Am realizat analize comparative între cele două strategii ale UE, respectiv Strategia Lisabona și Strategia Europa 2020, evidențiind prin analiza SWOT rolul fiecărei strategii în susținerea coeziunii și a dezvoltării durabile. De asemenea, am analizat cu ajutorul indicatorilor macroeconomici (PIB, indicele costului forței de muncă, datoria publică, deficitul și excedentul public, rata inflației și a șomajului) impactul acestor indicatori asupra creșterii economice la nivelul statelor membre;
- Am analizat, prin intermediul literaturii de specialitate, conceptele de creștere economică, dezvoltare durabilă, teoriile creșterii economice, integrare, integrare europeană și integrare economică;
- Prin intermediul literaturii de specialitate am parcurs numeroase definiții date conceptului de integrare și am evidențiat numeroasele tipologii (integrare funcțională, integrare regională, integrare globală etc.), iar prin analiza bibliometrică au fost identificați și alți termeni care creează conexiuni cu termenul de integrare;
- Am realizat analize, asupra modului de repartizare a fondurilor europene în cadrele financiare multianuale (CFM 2007-2013, CFM 2014-2020 și CFM 2021-2027), identificând modul cum au fost gestionate aceste fonduri de către țările membre. De

asemenea, prin indicatorii din aceste cadre financiare am evidențiat decalajele care există la nivelul statelor membre.

- Am realizat analize comparative ale strategiilor naționale de dezvoltare durabilă pentru România, Polonia, Suedia și Bulgaria;
- Prin intermediul cercetării aplicative asupra firmelor care au obținut finanțare prin apelurilor de tip Start-up, POCU, a fost evidențiată importanța atragerii fondurilor europene în creșterea și dezvoltarea mediului antreprenorial, necesitatea implicării tuturor actorilor în dezvoltarea durabilă a unei regiuni, nivelul gradului de informare al antreprenorilor asupra posibilității de accesare de fonduri prin apelurile oferite de UE prin intermediul anumitor programe etc.;
- Pentru consolidarea strategiilor care să îmbunătățească performanțele mediului antreprenorial am realizat un nou chestionar care a fost adresat experților din anumite domenii (academic, financiar-bancar, antreprenorial, dezvoltării regionale și administrative), iar rezultatele acestor chestionare au fost analizate prin intermediul metodei AHP, prin intermediul căreia a fost realizată ierarhizarea criteriilor pentru luarea deciziilor.
- Am analizat proiecte derulate la nivelul statelor membre pentru a identifica exemple de bune practici care au condus la îmbunătățirea performanțelor economice și de mediu;
- Am realizat analize comparative asupra gradului de îndeplinire a obiectivelor dezvoltării durabile la nivelul a patru țări, România, Polonia, Suedia și Bulgaria.

Perspectivă ale cercetării viitoare

Munca de cercetare depusă în cadrul ciclului doctoral, concretizată în prezenta lucrare, a condus la contribuții originale pentru dezvoltarea cunoașterii în domeniu.

Lucrarea de cercetare poate reprezenta un instrument de diagnosticare a situației existente la nivelul Regiunii de Nord-Est pe baza căruia se pot desprinde la nivel regional obiective pe termen scurt, mediu și lung. De asemenea, se pot contura întrebări de cercetare care pornesc de la prezenta lucrare.

Printre noile direcții de cercetare care au ca punct de plecare prezenta teză:

- Extinderea studiului pentru identificarea exemplurilor de bune practici la nivelul firmelor care și-au finanțat proiectele/ideile de afaceri prin POCU;
- Extinderea analizelor la nivelul altor regiuni și realizarea de analize comparative pe baza rezultatelor obținute;
- Stimularea implicării instituțiilor administrative, sistemului bancar, mediului academic și de cercetare în proiecte comune și cooperare prin parteneriate cu mediul de afaceri prin diseminarea rezultatelor și derularea de acțiuni de conștientizare.